

ВПЛИВ РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Вища освіта швидко входить у систему ринкових відносин, реагує на потреби як ринку праці, так і молоді, забезпечуючи випускників міцними знаннями. Випускники вищих навчальних закладів мають більші можливості посісти керівні посади у всіх сферах діяльності. У цей час суспільна значимість системи освіти багаторазово зросла. Глобальні й стрімкі зміни в політичному, технологічному, економічному й соціальному розвитку світової цивілізації перетворили в стратегічний фактор прогресу суспільства його науково-технічний, соціокультурний і духовний потенціал, нарощування якого прямо пов'язане з рівнем розвитку соціально-культурної сфери й, насамперед, зі станом системи освіти, з підвищенням освітнього й професійного рівня всього населення.

Особливість ринку освітніх послуг полягає у його неоднорідності. Він включає багато сегментних, взаємопов'язаних ринків, які формуються під впливом різних обставин: рівня і ступеня освіти, типу навчального закладу, профілю підготовки, характеру спеціальності, статі, віку, сімейного стану та інших чинників. Ринок послуг системи професійної підготовки і підвищення кваліфікації кадрів пов'язаний, з одного боку, з ринком праці, а з іншого – з ринком науково-технічної продукції та ринком інвестицій [1].

Оскільки функціонування й розвиток ринку освітніх послуг у свою чергу пов'язаний із соціальними вимогами до рівня (якості) підготовки і розвитку тих, що навчаються, то безперервне підвищення вимог до сучасного фахівця, особливо до його творчих і прогностичних здібностей у взаємозв'язку з етичним компонентом, постійно актуалізує проблему оцінки факторів і умов формування ринку освітніх послуг, через рішення якої відбувається вдосконалення механізмів організації й керування, а, отже, і прогресивний розвиток у цілому світової освітньої системи.

Як показало дослідження, формування й розвиток ринку освітніх послуг відбувається відповідно до певних глобальних тенденцій:

– прагнення до демократичної системи освіти, тобто доступність освіти всьому населенню країни, надання автономності й самостійності навчальним закладам;

– забезпечення права на отримання освіти всім бажаючим (можливість і рівні шанси для кожної людини одержати освіту в навчальному закладі будь-якого типу, незалежно від національної й расової приналежності);

- значний вплив соціально-економічних факторів на одержання освіти (культурно-освітня монополія окремих етнічних меншостей, платні форми навчання, прояв шовінізму й расизму);
- збільшення спектра учбово-організаційних заходів, спрямованих як на задоволення різнобічних інтересів, так і на розвиток здібностей учнів;
- розростання ринку освітніх послуг;
- розширення мережі вищої освіти й зміна соціального складу студентства (стає більше демократичним);
- пошук компромісу між твердою централізацією й повною автономією у сфері керування освітою;
- освіта стає пріоритетним об'єктом фінансування в розвинених країнах світу;
- постійне відновлення й коректування шкільних і вузівських освітніх програм;
- підвищений інтерес до обдарованих дітей і молоді, до особливостей розкриття й розвитку їхніх здатностей;
- пошук додаткових ресурсів для освіти дітей з відхиленнями в розвитку, дітей-інвалідів.

Незважаючи на специфіку освітніх систем окремих країн, у рамках світового освітнього простору активно простежуються інтеграційні процеси, що впливають на розвиток методів і способів навчання, а також економічну ефективність освіти. Результатом цього стає підвищення попиту на освітні послуги.

Основними рисами інноваційної економіки є :

- проривні інновації займають найбільшу частку в структурі інновацій;
- стабільне зростання частки наукомісткого сектору виробництва, зокрема в доданій вартості та зайнятості;
- зниження матеріаломісткості та енергомісткості виробництва завдяки активному впровадженню інновацій;
- спрямованість відтворювального процесу на досягнення технологічної конкурентоспроможності;
- розширення і оновлення номенклатури виробництва;
- залучення в обіг нових ресурсів [2].

В умовах сучасної економіки кадри повинні мати різнобічні знання, бути готові до освоєння нових видів продукції, нових технологій і, як наслідок, до освоєння суміжних професій. Крім того, оскільки тримані один раз знання, як відомо, швидко застарівають, то фахівець має бути готовим до постійного відновлення та поповнення знань, умінь і навичок, мати здатність до інновацій. Інноваційна економіка на передній план висуває професіонала нового типу – висококваліфікованого керівника. У цих умовах роль національної системи освіти як бази для підготовки та перепідготовки кадрів для інноваційної економіки та відповідно основи формування пропозиції на ринку професійних освітніх послуг стає особливо значимо [3].

Інноваційному суспільству відповідає економіка знань, в якій не речі, не рухоме майно чи природні ресурси складають головні багатства суспільства.

Вони поступаються місцем новому пріоритету інформації, інтелекту, новим виробленим знанням. У цьому суспільстві пріоритетними є наукові відкриття, створені людьми. В інноваційній економіці процвітають країни, які отримують основні доходи від виробництва і переробки інформації, від виробництва знань і високих технологій. У суспільстві, де лідирує економіка знань, інноваційна економіка, особливу, якщо не центральну, то значну роль відіграє освіта і наука, перш всього елітна освіта, яка пов'язана із виробництвом знань і підготовкою кадрів, які володіють високими технологіями, методологією аналізу високотехнологічної інформації, кадрів високої кваліфікації [4].

Економіка знань сьогодні стає базовою і універсальною складовою економіки в цілому, оскільки всі сфери матеріального і нематеріального виробництва, виробничі і соціальні відносини розвиваються на основі динамічного прирощення та оновлення знань. Тому економіку знань слід вважати спеціальною галуззю загальної економічної науки і практики, а також системоутворюючою складовою „нової економіки”, що визначає перспективи і динаміку стійкого розвитку [2].

Отже, можна зробити висновок, що економіка знань виступає як інноваційна економіка, так як основою для створення потреби і втілення у життя нововведень можуть бути лише знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Козак О.М. Стан ринку освітніх послуг в Україні / О.М. Козак // Економіка України. – 2009. – № 2. – С. 23 – 26.
2. Федулова Л.І. Концептуальні засади економіки знань / Л.І. Федулова // Вісник Національного інституту стратегічних досліджень. – 2007. – № 43. – С. 37 – 42.
3. Гончаренко М.Ф. Напрямки подолання диспропорцій на ринку освітніх послуг / М.Ф. Гончаренко // Проблеми економіки. – 2012. – № 4. – С. 103 – 106.
4. Боголіб Т.М. Розвиток інноваційної економіки і елітна освіта / Т.М. Боголіб // Інноваційна економіка. – 2009. – № 2. – С. 23 – 30.